

Bulletin Najaar 2000
Schriftelijke uitgave te bestellen bij het secretariaat
13-01-2001

Inhoud	pagina:
Colofon	2
Voorwoord	3/4
Vierhonderd jaar Nederland-Japan	5 tm 8
Site over Japan	8
Mei 2000- De oorlog.....Cultuur	9 tm 12
Maastricht 14 oktober 2000	12 tm 15
Dodenherdenking 4 mei 2000	15/16
Eerste lustrum van Sakura 2 april 2000	16/17
Een andere kant vd Japans-Nederlandse betrekkingen	17 tm 19
Voor de boekenwormen	19/20
Vergeving	21/22
Nooit gedacht-----terug te zien (reisverslag)	23 tm 36

Beste lezers en lezeressen,
(VOORWOORD)

Weet u het nog ?.

Het jaar 2000 naderde en bijna de hele wereld sprak over het komende jaar 2000. Want er zou op technisch gebied veel mis kunnen gaan. Vele mensen hebben bij de jaarwisseling klaar moeten staan.

Nu bijna eind 2000, is er gelukkig niet veel mis gegaan. Alles gaat weer door en er lijkt niets veranderd te zijn en zelfs niets gebeurd te zijn.

Want alles went, het nieuws van het moment vervliegt vrij snel in ieders herinnering. De vraag is dan terecht, wat moet je nou met dingen die ongeveer 55 jaar geleden gebeurd zijn. Nou, gewoon vergeten zou je zeggen !

Nou helemaal niet dus, of liever gezegd, dat kan niet ! Ik heb het dan over de periode waarin lotgenoten geboren zijn in " 1940-1948" .

Voor ons als lotgenoten (alsook voor alle anderen in soortgelijke omstandigheden) waren de omstandigheden tijdens onze geboorte periode van diepe en blijvende invloed op ons leven.

Tot op de dag van vandaag heeft het zijn invloeden op menig een van ons. En dit heeft alles te maken met het zoeken, vinden en steeds weer bijschaven aan je identiteit.

Steeds meer lotgenoten hebben voor zichzelf een identiteit weten te vinden en zijn door alles heen vaak toch sterker in hun schoenen komen te staan.

De meesten van ons zijn als "alang alang", vele winden en stormen gehad, maar als het even kan toch recht op en immer scherp.

Wij hebben dit niet cadeau gekregen, maar soms met veel zweet en tranen. Kortom, niets vergeten, maar wel een plaatsje geven in je leven.

Er is ook nu weer in het afgelopen jaar veel gebeurd. Ieder van ons heeft zo zijn herinneringen.

Maar als bestuur kijken wij terug op een jaar weer vol met activiteiten. Nee, geen activiteiten die op het "malieveld" zouden hebben kunnen plaatsvinden en ook niet die zo in de schijnwerpers hebben gestaan.

Geen collectieve verwerkingsreizen. Onze activiteiten waren vooral gericht op het individu. Gewone, individuele en veelal emotionele contacten .

Vaak genoeg vergelijken wij ons zelf met een opvangwagen. Wij fungeren steeds meer als laatste vangnet voor diegenen die aan hun lot worden overgelaten wanneer een in het oog springende activiteit voorbij is.

Onze generatie zal blijvend herinnerd worden aan die omstandigheden tijdens onze geboorte.

Maar wat is er veel gebeurd in de jaren achter ons. Lotgenoten, die zich ellendig hebben gevoeld, lotgenoten, die gestreden, gewonnen en soms voor hun gevoel verloren hebben. Eerder hebben wij tegen elkaar als bestuursleden gezegd; Nu kunnen wij stoppen met onze werkzaamheden !. Ook nu is dat niet waar. Want steeds weer komen nu juist vele mensen uit hun façade.

Immers er is nu tijd. Carrière al dan niet gemaakt, kinderen groot en de deur uit, levenservaring opgedaan en nu kan men zich wijden aan het verleden.

Plannen hebben wij nog steeds voor de toekomst. Met vreugde kunnen we melden dat het zo goed als zeker is dat de Japanse kardinaal en zijn gevolg eind mei 2001, gehoor heeft gegeven op de uitnodiging van onder andere Stichting Sakura om ons weer te bezoeken. Hierbij hebben wij veel steun aan Herman Peters, hiervoor onze dank. Dit bezoek is belangrijk voor ons, omdat als rode draad geldt "Vergeving en verzoening". Onze Stichting geeft hier hoge prioriteit aan, omdat zonder deze twee elementen men blijft steken bij negatieve gevoelens

Voorts worden onze plannen ingegeven door de vragen die op ons afkomen. Neem contact met ons op als u meer over onze plannen wilt weten.

*Namens het bestuur
Richard Volckmann (voorzitter)*

**HET BESTUUR VAN STICHTING SAKURA WENST U ALLEN:
PRETTIGE KERSTDAGEN EN EEN GELUKKIG NIEUWJAAR.**

VIERHONDERDHONDERD JAAR NEDERLAND – JAPAN.

Vreemde betrekkingen.

Nederland "heeft" iets met Japan, al vierhonderd jaar zelfs. Maar wat dan? Veel handel, gekonkel en veel repressie. Vier eeuwen vreemde betrekkingen in vogelvlucht. Voor veel Nederlanders worden de vier eeuwen Japans – Nederlandse betrekkingen geheel overschaduwd door de Japanse rol in de tweede Wereldoorlog. Japanners daarentegen zijn zich wel degelijk bewust van de grote betekenis van die eeuwenlange relatie met Nederland.

Van 1639 tot 1853 was Japan volledig afgesloten van de buitenwereld. Behalve voor Nederland.

De Nederlandse handelspost op het kunstmatige eiland Deshima in de baai van Nagasaki vormde meer dan twee eeuwen lang "Japans venster op de westerse wereld". Die rol is van cruciale betekenis geweest voor de ontwikkeling van het eiland.

Kwaadsprekerij

Op 19 april 2000 wordt in het Japanse Usuki het startsein gegeven voor een feestelijke "Hollandweek"

Dan is het precies vierhonderd jaar geleden dat de Liefde, het eerste Nederlandse schip, in Japan aankwam.

Het schip was als enige overgebleven van de vijf schepen die op 27 juni 1598 uit Rotterdam vertrokken op weg naar Oost – Indië: Hoop, Geloof, Liefde, Trouw en Blijde boodschap.

Op de heenreis zouden de Spaanse nederzettingen in Zuid – Amerika worden geplunderd om zilver buit te maken voor aankopen in Indië. Bij mislukking trad plan B in werking: door varen naar Japan om Leidse laken tegen zilver te ruilen. Maar de overwinning in de Straat van Magelhaes kostte tweehonderd van de vijftienhonderd bemanningsleden het leven en van een plundertocht langs de Spanjaarden kon geen sprake meer zijn.

Zware stormen deden de rest en toen de Liefde op 19 april 1600 in Japan arriveerde, waren nog 25 van de 110 opvarenden in leven.

De Portugezen, die al in 1543 voet aan wal hadden gezet in Japan, voerden een bloeiende zijdehandel met China in Nagasaki. Met de komst van de Hollanders zagen ze de bui al hangen. Maar hun kwaadsprekerij over de "godlasterlijke piraten" had geen succes. Met kanonnen aan boord van de Liefde kon de latere shogun Ieyasu Tokugawa zijn beslissende slag slaan in een eeuwenlange machtsstrijd. Toen hij in 1603 de machtigste man van het land werd, was het tijd om eens kritisch naar het werk van de Portugese Jezuïeten te kijken.

Aanvankelijk hadden de Japanners zich zeer gastvrij opgesteld tegenover de Portugezen. Ze wilden alles weten over deze vreemde cultuur met zijn nuttige vuurwapens en handige snufjes, zoals brillen. In ruil daarvoor mochten de Portugezen handel drijven en de Japanse bevolking bekeren. Maar nu de rust was weergekeerd, werden het gepredikte principe van gelijkheid en die onbekende heerser uit Rome als een groot gevaar gezien.

In 1622 werd een beestachtige christenvervolging ingezet en in 1639 moesten de Portugezen de aftocht blazen. Japan sloot zich geheel af van het westen. Alleen de Protestantse Hollanders mogen blijven omdat niet de geloofsverkondiging, maar het geld hun enig motief was en daartoe waren ze tot vrijwel elk compromis bereid.

Dat kwam goed uit, want de Hollandse zeevaarders konden in Japan berichten over wat elders in de wereld gebeurde. Het was eenrichtingsverkeer, want VOC – handelaren werden "verbannen" naar Deshima, een klein kunstmatig eiland in de haven van Nagasaki ter grootte van de Amsterdamse Dam.

Rode

Barbaren.

Eens per jaar mocht een aantal van hen het eiland verlaten voor de drie maanden durende hofreis naar Edo (het tegenwoordige Tokyo), waar de shogun geëerd en gedankt moest worden. Daar werd ook de jaarlijkse "nieuwsbrief" voorgelezen waarin over de toestand in de wereld werd bericht.

Na de audiëntie vond in een andere zaal het "Hollander kijken" plaats, want "de lange rode barbaren met de grote neuzen" waren een bezienswaardigheid van de eerste orde.

Het contact met de Hollanders was de rest van het jaar voorbehouden aan de Japanse arbeiders en tolken op Deshima en aan de prostituees die het eiland mochten bezoeken. Die namen vreemde gewoonten over van de Hollanders, zoals "lekkere mondjes" (zoenen), handen schudden en koffie drinken.

Door de "nieuwsbrieven" beseftte de shogun wel dat Japan zwaar achter liep bij Europa.

De enigen die in staat waren westerse kennis te leveren, waren de Hollanders van Deshima. In de achttiende eeuw ontstond daardoor een nieuw wetenschappelijk vakgebied: de Rangaku of Hollandologie, een verzamelstudie voor westerse wetenschappen. Er werden zelfs speciale scholen opgericht om de westerse benadering van de natuurwetenschappen te bestuderen. Voor Japanners was het nog nieuw dat de aarde om de zon draaide en vakken als scheikunde en farmacologie waren onbekend. Even nieuw was de westerse anatomie, die gebaseerd was op ontleding van het menselijke lichaam.

Wie de Nederlandse taal beheerste, had geen tolk meer nodig om de boeken te lezen en het Nederlands werd steeds belangrijker in Japan.

Tot 1870 bleef het de officiële taal voor het onderhouden van contacten met het buitenland. In tal van Japanse woorden is het Nederlands nog te herkennen. Zoals in biiru (bier), dekki (dek), koohi (koffie), massuto (mast), karan (kraan) en renzu (lens).

Op kunstzinnig gebied inspireerde de landen elkaar in gelijke mate en niet alleen op het gebied van de schilderkunst. De aardewerffabrieken in Delft imiteerden het Japanse porselein, terwijl in Kyoto een fabriek voor "Japanse Delfts" werd gebouwd.

Expansiedrang.

Het viel te verwachten dat de westerse mogendheden de exclusieve overeenkomst niet eeuwig zouden accepteren. In 1853 verscheen een Amerikaanse vloot in de Japanse wateren en werd Japan gedwongen tal van (ongelijke) handelscontracten met westerse landen (inclusief Nederland) af te sluiten.

Het shogunaat realiseerde zich dat de Japanse kennis van het internationaal recht zwaar tekort schoot, maar was ook geschrokken van het technische vernuft van de Amerikaanse oorlogsschepen.

Het was Nederland dat Japan hielp een inhaalslag te maken. In 1863 arriveerde een groep van vijftien Japanse studenten in Rotterdam om scheepsbouw, navigatie, medicijnen en "westerse studies" te volgen. Een aantal van hen zou een grote rol gaan spelen bij de modernisering van Japan.

Daarnaast legde Nederland de basis voor een moderne Japanse marine door het land zijn eerste marineschip te schenken en marine – personeel in te zetten voor de opleiding van Japanse adelborsten. Nederlandse ingenieurs losten de problemen met de Japanse waterwegen op door dijken, havens en kanalen aan te leggen.

Onder de 44 jaar durende regeringsperiode van keizer Meiji, die in 1868 de macht van het shogunaat heeft overgenomen, groeit Japan uit tot een machtige industriële natie met een moderne leger en een sterke vloot.

Japan voelt zich oppermachtig na de overwinning in de Russisch – Japanse oorlog (1904 – 1905) en is uit op expansie in Azië. Nederlands – Indië lijkt nog een prioriteit te hebben in die expansiedrang.

De verhouding met Nederland verslechtert pas als Nederland de snel groeiende import van Japanse producten in de kolonie aan banden legt. De schat aan ruwe grondstoffen en olie in Nederlands - Indië wordt van cruciaal belang als de V.S. in 1940 de olie-export stopzet. Maar Nederland is niet bereid Japan te leveren waar het om vraagt en nog tijdens de handelsbesprekingen sluit Japan een alliantie met Duitsland en Italië.

In december 1941, na de Japanse aanval op Pearl Harbor, verklaart Nederland Japan de oorlog. Het jaar daarop wordt Nederlands-Indië door Japan bezet. Het wrede Japanse optreden tijdens deze bezetting en de gruwelijke ervaringen van Nederlanders in de Japanse interneringskampen, hebben tot op heden een stempel gedrukt op het Nederlandse denken over Japan.

Grote

Jongens.

Toch is er de afgelopen decennia weer volop ruimte gekomen voor samenwerking en uitwisseling op wetenschappelijk en cultureel gebied. Een van de meest opvallende staaltjes is het "Holland village" in Nagasaki dat in 1983 werd voltooid. Dit Hollandse dorp met z'n exacte kopieën van onder andere Huis ten Bosch, de Utrechtse Domtoren, het stadhuis van Gouda en honderden andere gebouwen, bruine cafeetjes en bruggen, is met driehonderd hectare even groot als het prinsdom Monaco. De stenen en het metselzand werden uit Nederland gehaald, dat daardoor tijdens de bouw de grootste bakstenen-exporteur ter wereld was.

Ook op het gebied van handel hebben twee landen elkaar weer gevonden. En, niet onbelangrijk, er is nog veel ruimte om die contacten uit te bereiden. Daar is zo'n evenement als vierhonderd jaar Nederland - Japan natuurlijk een uitgelezen gelegenheid voor. Want de gemiddelde Nederlander beseft misschien niet wat we hebben met Japan, maar ministers van Economische Zaken en de grote jongens uit het zakenleven weten dat donders goed. Binnen alle feestelijkheden is er dan ook volop gelegenheid voor bedrijven en organisatie om zich te presenteren. Er mag dan veel veranderd zijn in vierhonderd jaar, sommige dingen veranderen nooit.

(overgenomen uit de NCRV gids)

(tekst:bea kastrop)

(Zeer uitgebreide site over Japan)

WWW.400NLJP.ORG/ (Stichting 400 jaar Nederland Japan)

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van het boek dat hoort bij de teleaccursus Bewogen Betrekkingen.

*Aan dit boek (met dezelfde titel) werkten meer dan zeventig wetenschappers, journalisten en kunstenaars uit Nederland en Japan mee. Het boek is in de boekhandel verkrijgbaar voor f. 59,90.
ISBN 9065335455.*

Mei 2000.

DE OORLOG, DE KEIZER EN DE NEDERLANDSE HERDENKING –CULTUUR.

Door Marcel S.F. Kemp

Dezer dagen bezoekt de Japanse keizer Nederland. Amper drie weken na de eerste nationale herdenking in het nieuwe millennium valt het staatshoofd van een land dat tijdens de tweede wereldoorlog misdaden beging tegen de Nederlanders die de maat van “ normaal “ oorlogsgeweld verre overtroffen, een officiële ontvangst te beurt.

Blijkens de journalistieke berichtgeving is de kranslegging op de Dam “zonder incidenten” verlopen, gaf de keizer aan het banket blijkt van besef hoezeer de wonden van destijds het leven van velen nog altijd bepalen en verklaarde premier Kok onder de indruk te zijn van de moed en betrokkenheid van de Japanse keizer.

In de marge werd weliswaar wat gedemonstreerd, maar het ziet er in grote lijnen naar uit dat met dit bezoek eindelijk – en wel op waardige wijze – een nieuw tijdperk in de Japans – Nederlandse betrekkingen is ingeluid.

Ondertussen mag het niemand ontgaan dat een aantal zaken nadrukkelijk niet op de publieke staatsie-agenda voorkomen. Te noemen valt de regeling van een fatsoenlijke schadeloosstelling aan de slachtoffers van het Japanse geweld: een onderwerp dat in kringen van voormalige Indische Nederlanders niet zonder reden heftig verschil van menig heeft geleid. Tegen hetgeen waartoe de Duitse regering bereid is gebleken jegens buitenlandse “ dwangarbeiders”, steekt de Japanse spijtbetuiging die totnogtoe beperkt blijft tot woorden, uiterst mager af. Verder is daar de relatief kleine groep mensen die op een speciale manier iets met deze keizer

“ heeft”: kinderen van Nederlands (Indische) moeders en Japanse vaders, onder meer verwekt in de periode dat de laatsten verbleven in de beruchte Japanse kampen. Rond hen is het dezer dagen opvallend stil.

Toen 5 mei j.l., de laatste groep bevrijders die de oversteek nog kon maken in Wageningen defileerde, stond een aantal “bevrijdingskinderen” langs de route met borden waarop de namen van hun natuurlijke vaders naar wie zij 55 jaar na dato nog altijd op zoek zijn. Vergeefs zocht men de afgelopen dagen dergelijke borden langs de route van de keizer van Japan, terwijl toch het besef dat “ de tijd dringt” bij hen evenzeer aanwezig moet zijn als bij de bevrijdingskinderen. Wie iets weet van de moeilijkheden die “oorlogskinderen” ondervinden bij het zoeken naar de identiteit van hun natuurlijke vaders zal begrijpen dat dergelijke borden-

als aansporing tot serieuze aandacht en medewerking- juist voor het gezichtsveld van de Japanse keizer en zijn gevolg eye-openend zouden kunnen zijn geweest.

Het bleef echter stil en ik wil een kleine poging doen te verklaren waarom. De doorwerking van het hardnekkige “goed”-“fout” schema waar het gaat om de beleving van en de reflectie op de gebeurtenissen van de tweede Wereldoorlog, maakt het voor veel mensen van de tweede generatie nog altijd bijzonder moeilijk om elkaar ruimte te geven en voor sommigen zelfs onmogelijk om hun eigen ruimte in te nemen. Het getuigt dan ook van respect voor oorlogsgetroffen mede-generatiegenoten, dat de tijdens de oorlog geboren kinderen van Japanners niet met borden langs de route stonden met daarop de naam van door hen gezochte vaders. Er stonden daar immers ook mensen die als kind waren gedwongen mee te maken hoe hun vaders door Japanners werden onthoofd of doodgeslagen. De keizerlijke route was daarom vanzelfsprekend niet “ het juiste moment” voor borden met namen van gezochte Japanse vaders. Wie echter zou denken dat onze regering na alles wat bekend is geworden over “ troostmeisjes” en over de veelal onmogelijke zoektochten van Nederlandse burgers naar hun Japanse verwekkers, voor de laatsten een moment zou scheppen om hun vragen publiekelijk onder de aandacht van de Japanse keizer te brengen, komt bedrogen uit. Geen uitnodiging voor de lunch; eenvoudig niet in het scenario opgenomen. Men moet immers een keizer op bezoek, alsmede de daarbij aanwezige op zich al moeilijke en omstreden afvaardiging van slachtoffers van de Japanse bezetting niet voor het hoofd stoten.

Zwijgen dus in alle talen, want zwijgen is - zeker waar het handelsbetrekkingen betreft - goud. Alleen een nationale TV-held versprak zich op 12 mei j.l. in het programma Ouwe Jongens de zangeres die ons land zou vertegenwoordigen op het Eurovisie songfestival telefonisch toe: “Als je straks niet bij de eerste vijf hoort, word je als troostmeisje aan de keizer van Japan aangeboden”....

Ieder weldenkende Nederlander zal beamen dat geen kind verantwoordelijk kan worden gehouden voor de daden van zijn ouders. Iedere herdenkende Nederlander is het er denk ik ook over eens dat herdenken aan het begin van het nieuwe millennium een zaak moet zijn voor alle burgers. Ondanks vele wel-denkers en herdenkers dringt

op het spraakmakende publieke niveau evenwel maar moeizaam begrip door voor het feit dat sommige mensen zich niet zoals andere Nederlanders vanzelfsprekend "herdenkend" kunnen manifesteren.

Binnen een klein aantal zelfhulpgroepen doen we de laatste tien, twintig jaar moeite om elkaar te helpen onze identiteit en geschiedenis onder ogen te zien en te aanvaarden: twee groepen kinderen van Japanners (JIN en SAKURA), de CONTACTGROEP KINDEREN VAN DUITSE militairen en DE STICHTING WERKGROEP HERKENNING (Kinderen van "foute" ouders). Mij lijkt het eind mei van het jaar 2000 en het bezoek van de Japanse keizer – een uitgelezen moment om samen vast te stellen dat het niet langer aangaat deze groepen bij herdenkingen en licht omstreden staatsie- bezoeken hetzij stilzwijgend te gedogen, hetzij uit allerlei min of meer officiële scenario's weg te schrijven.

Op 4 mei j.l. kwam een fraai uitgegeven boek uit: "Een stilte die spreekt. Herdenken in diversiteit" uitgegeven onder auspiciën van de Anne Frank Stichting, het ICODO en het Nationaal Comité 4 en 5 mei.

Het is een prachtig boek, vol aangrijpend, soms inspirerende, soms tot nadenken stemmende interviews die iets laten zien van hoe herdenken in elk persoonlijk getroffen leven in verschillende gradaties intense gevoelens van verdriet en / of woede oproept en hoe dat wat gebeurd is telkens om een eigen "antwoord" vraagt. De ca. 50 interviews bestrijken het brede en diverse palet oorlogsgetroffenen: ook zijn enkele gesprekken met allochtone jongeren opgenomen als aanzet tot herdenken-nieuwe-stijl.

Toch is het boek naar mijn mening op een beslissend punt incompleet omdat het niet tenminste een gesprek bevat met een Nederlander die bij "herdenken" vooral worstelt met diepe gevoelens van schaamte en schuld- hoewel hem of haar persoonlijk niets te verwijten valt. De Nederlandse herdenk-cultuur is zo het nieuwe millennium binnengetroten met het gemiste kans. De duizenden kinderen van Duitsers of Japanners en Nederlandse moeders en de honderdduizend kinderen van voormalige N.S.B.-ers die ons land telt, zijn opnieuw niet publiekelijk bijgeschreven in het nationale boek van verhalen over de verschrikkingen en de gevolgen van de verschrikkingen.

Het is veelzeggend dat woorden van de keizer van Japan -zelf "tweede generatie" –op het bekende Nederlandse goudschaaltje van moralisme en handelsgeest zorgvuldig worden gewogen en dat de premier vervolgens tot de conclusie komt dat de moed van de keizer om zich zo bewogen te tonen prijzenwaardig is. Met wat ik weet van Japan en van de Japanse cultuur heeft de premier daarmee niets teveel gezegd. Misschien wel net iets te weinig. Met de keizer nog half in het land en het halve boek in de hand heb ik behoefte om tegen mijn lotgenoten binnen JIN en SAKURA te zeggen: "Wat jullie je leven lang tegen de stroom in en voornamelijk in grote stilte proberen: jezelf en je geschiedenis onder ogen te zien en te accepteren en de ontmoeting met andere -ook Indische – Nederlanders op "gepaste" momenten niet uit de weg gaan, dat vind ik nou moedig"

De auteur, geb. 1944, kind van een Duitse militair en voorzitter van de Stichting Werkgroep Herkenning, schreef dit artikel op persoonlijke titel.

Marcel,

Namens Bestuur en lotgenoten van Sakura bedankt voor je steun en sympathie Nanny Gerressen

Maastricht, 14 okt. '00

Beste Nanny Gerressen,

Het is bijna een half jaar geleden dat u mij belde en wij een gesprek voerden. Ik beloofde u mijn ervaring toe te sturen voor eventuele publicatie in het Sakura Bulletin. Het is een overdrukke tijd geweest, en nog eigenlijk, maar nu het 2e concert van "Rangaku", dat tevens de officiële première is, nadert, moet ik mijn belofte invullen.

Met hartelijke groet en tot schrijfs.

Niet in alles wat kinderen van Japanse vaders uit Indonesië voelen, kan ik delen. Een ieders opvoeding is zeker anders geweest. Ik denk ook dat onze innerlijke houding en levensfilosofie veel kan doen aan alle frustraties en trauma's. Zelf heb ik altijd gezocht naar mijn identiteit als mens, als wereldburger omdat je als "meerbloedig"

(veel reëler dan halfbloed) nooit 100% voor een enkel ras kunt kiezen. Wel is de herkenning groot bij andere "meerbloedige" mensen. Mijn eigen kinderen bezitten het bloed van alle rassen, wat zullen zij ermee doen?

Meer en meer heb ik mij gerealiseerd dat men alle trauma's en pijn van die mensen voelen bewust moet zijn, om dan te kijken in hoeverre wij elkaar kunnen aanmoedigen.

Het zoeken naar mijn vader begon toen ik 18 was. Mijn moeder had een enkel adres overgehouden, namelijk van de Japanse Esperanto Organisatie in Tokio. Ik schreef een brief, waarin ik mijn levensverhaal uit de doeken deed. Na enkele weken ontving ik een brief van "iemand", die zei nergens in te geloven maar nu onder de indruk was, omdat op het moment dat mijn brief op zijn bureau kwam te liggen, mijn vader uit Yokohama vertrok met bestemming Nederland, waar hij een Esperanto-congres zou bijwonen (1964). Ik schreef direct een brief naar zijn hotel in Den Haag met het verzoek hem te mogen bezoeken. Net op tijd bereikte mijn brief hem en kon ik op 18-jarige leeftijd mijn natuurlijke vader ontmoeten. Opgegroeid met een lieve Nederlandse vader, een grote rijzige man, had ik moeite mezelf te identificeren met een Aziat.

Na een wandeling door Den Haag waarin wij heel weinig zeiden, bracht hij ons naar het planetarium. Daar zat ik met mijn onbekende vader in het donker naar de sterren te kijken...heel vreemd.

Later bezocht ik hem in zijn hotelkamer, waar hij in een grote stoel zat, rustig naar mij kijkend met wat verbazing in zijn vriendelijke ogen. In een opwelling keek ik naar zijn handen en legde mijn hand tegen de zijne, ze pasten precies.

Deze eerste ontmoeting is een herinnering voor het leven. In mijn hart heb ik een gesprek met hem kunnen voeren, ook al lieten zowel zijn leefomstandigheden als de mijne niet toe met elkaar contact te hebben.

Tijdens mijn (nog steeds) eerst bezoek aan Japan was ik niet in staat hem meer dan 1 keer te ontmoeten. In '85 is hij gestorven. Heel kort heb ik gecorrespondeerd met zijn vrouw. Maar zij beantwoordde mijn brieven niet langer en ook mijn verzoek om met haar kinderen, mijn halfbroer en – zusters te mogen communiceren, werd niet beantwoord. Vanuit haar cultuur en achtergrond begrijp ik het. In Nederland heb ik ook een halfzus en –broers. En vele vrienden noem ik mijn broers en zussen.

Wat ik van mijn moeder weet, is dat wrede omstandigheden, die horen bij het wrede fenomeen oorlog, mijn ouders van elkaar weggerukt hebben. Mijn levensles is het geworden, om al die symptomen van scheiding, die in mijn leven als sporen aanwezig zijn, uit te wissen, te helen, dicht te maken en te voorkomen dat ik zelf scheiding veroorzaak.

Mijn streven is het om alle mensen in mijn hart te koesteren als waardevolle mensen, hoe moeilijk is dat soms! Wanneer we onze ogen op de toekomst richten, kunnen we zien hoeveel prachtige dingen er door groepen mensen en individuen tot stand komt. Al ons persoonlijk verdriet kan dienen als grondstof om het leven op zich te leren kennen. Door het als zodanig te aanvaarden en ermee te knokken, kunnen we waardevol worden voor de mensen in onze omgeving en voor de mensen van de toekomst.

Nu een kleine toelichting op de première van mijn laatste compositie die wordt uitgevoerd in het Sieboldhuis te Leiden. Ik ben componist (e) van ernstige muziek zoals dat heet. In 1999 ontving ik een compositie – opdracht van de Provincie Limburg en schreef een werk met de naam Rangaku, wat "nederlandkunde" of "Hollandse studiën" betekent. Tijdens de voorstudie van deze compositie is me de wederzijdse beïnvloeding van westerse en oosterse cultuur nog duidelijker geworden. Pikant detail: wat ik leuk vond, was te ontdekken dat sinds 1600 Nederlands bloed door Japanse aderen stroomt.

De gesproken teksten, live en op tape, heb ik gebaseerd op en ontleed aan oorspronkelijke werken uit de Nederlandse, Engelse en Japanse literatuur en drukken op dramatische en poëtische wijze de confrontatie uit tussen Japan en de westerse beschaving, toen de Nederlanders op 19 april 1600 de eerste voet aan wal zetten.

De uitvoerende musici zijn: Borislav Cicovacki, hobo + althobo, Frederike de Winter, slagwerk, Arnold Marinissen, slagwerk, Tomoko Mukaiyama, klavecimbel, Sumire Nukina, spreekstem, Olivier Hijmans, elektronica.

Rangaku bestaat uit drie delen: Tori no nakune (de roep van de vogel) ; Deshima: Hofreis naar Edo, epiloog

en wordt voorafgegaan door een proloog voor hobo solo. Ik heb gekozen voor de instrumentatie van hobo, klavecimbel, slagwerk, spreekstem en elektronica, om een brug te slaan naar de tijd rond 1600. Het klavecimbel bijvoorbeeld was toentertijd een veel gebruikt instrument in Nederland.

In het eerste deel, Tori no nakune, klinkt de roep van de rangakusha, de Japanse geleerden, die de Nederlandse taal studeren om alle kennis over westerse wetenschap te vertalen naar het Japans. Hun tegenstanders waren de ronin; zij kantten zich fel tegen de openstelling van Japan en propageerden vaak op gewelddadige manier de

verering van de absolute trouw aan de keizer. In dit eerste deel zijn vooral de hobo en het slagwerk te horen; de hobo heeft een indringend en verdragend geluid en kan tegelijkertijd zeer poëtisch klinken,

In het 2^e deel Deshima klinkt klassieke fuga op het thema Sakura, een welbekend liedje in Japan, terwijl bij het slagwerk gebruik wordt gemaakt van de rijkdom aan mogelijkheden met diverse soorten gongs en cimbalen,

Het 3^e deel; Hofreis naar Edo, is sterk ensemblewerk waarin de diverse instrumenten intensief met elkaar uitwisselen. De confrontatie van Nederlandse kooplieden en de shogun die de Nederlandse gebruiken op wel zeer ongewone wijze wil leren kennen, vormen het onrustige element in dit deel.

De spreekstem - er wordt in het stuk dus niet gezongen – is de stem van de geschiedenis waarin de verschillende “stemmen”; de stemmen aan beide kanten en in beide landen, spreken. Ook op de elektronische tape zijn stemmen en geluiden (o.a. van de wilde zee waarin het eerste Nederlandse schip in Japan, De Liefde, bijna omkwam; van het intieme huiselijke leven op Deshima) opgenomen, die de sfeer van de verschillende delen weergeven.

Omdat in deze compositie, die ongeveer 25 minuten duurt, een aantal personages tot leven komen maar te weinig ruimte hebben voor verder ontplooiing, ben ik begonnen om het gegeven verder uit te werken tot een kameropera, die hopelijk in 2002 in première gaat. Een van de personages bevindt zich in Batavia en dan is de driehoek weer compleet. Want zonder Batavia was er ook geen Deshima.

Dit gegeven, wat zoveel mensen leed heeft berokkend, moet een nieuwe kans krijgen, doordat alle mensen erbij betrokken zijn, hun steentje bijdragen aan een betere verstandhouding in het oosten en tussen het oosten en westen.

Laten wij door dialoog en uitwisseling de geschiedenis een nieuwe richting geven.

Sumire Nukina

14 okt. 2000, de sterfdag ('85, Kobe) van mijn vader Yoshitake Nukina

Dank je wel, Sumire voor je “levensverhaal” en zoektocht naar je vader. Ook je uitleg van het “Rangaku” concert is heel interessant.

Nanny

Lieve Sumire, ik heb genoten van het concert! Heel in de verte herkende ik gamelan muziek. Wat zijn we trots op je! Heel veel succes met Rangaku en de kameropera en hopelijk heb je in de toekomst tijd om nader kennis te maken.

Masako

Doden Herdenking 4 mei 2000.

Dit jaar werd onze stichting voor de Herdenking van 4 mei uitgenodigd. De keus viel op Rudy en mij. Voor het eerst naar zo'n grote Herdenking. Ik vertrok met gemengde gevoelens naar Amsterdam waar ik met Rudy had afgesproken. Sinds ik via mijn zoon heb moeten horen dat ik een kind van een Japanner ben, was de Dodenherdenking voor mij taboe. Ik voelde mij vanaf dat moment “niet welkom”, schuldig aan het leed en dood van mensen. Ik ben wel van mening dat wij, Werkgroep Herkenning, KDM (kinderen van Duitse Militairen), Jin. en Sakura voor deze uitnodiging hebben moeten “vechten” en wij daarom aanwezig moeten zijn.

Het is zoals Rudy zegt: “Eigenlijk is het een soort erkenning”. In de kerk was het “normaal”, maar na afloop met een krans tussen militairen lopen naar het Monument, dat doet je wel wat. Even raakte ik in paniek, toen ik al die militairen zag. Ik heb daarna meer naar de mensen er omheen gekeken en zocht ook naar Piet, mijn man die tussen het publiek stond, als geruststelling. Rudy liep zo trots als een pauw, heel plechtig, strak voor zich uitkijkend.

Ik heb nog steeds tweestrijdige gevoelens hierover. Ik weet, dat wij daar mogen zijn maar Toch ben ik blij dat ik er geweest ben. Bij de Herdenking van de Burgerslachtoffers te Roermond verging het mij net zo.

Na de kranslegging konden wij een kopje koffie drinken en kregen het boek "Een stilte die spreekt, Herdenken in Diversiteit". Mooi boek, maar ik mis een verhaal van Herkenning, Kinderen van Duitse Militairen, Jin en Sakura. Zoveel jaren na de oorlog, worden de kinderen van "foute" ouders nog buiten gesloten. In bepaalde situaties worden wij "gedogen" toegelaten. Wij hebben nog een lange weg te gaan. In Den Haag

(15 augustus) worden wij Japanse nakomelingen nooit uitgenodigd. De "Japanhaat" is daar heel goed voelbaar.

Op weg naar het station zei Rudy: "Ik heb in mijn jeugd tussen de varkens moeten leven van mijn pleegvader, maar vandaag heb ik met Hare Majesteit de Koningin in een gebouw gezeten. Dan is deze "varkenshoeder" toch opgeklommen.

Eindelijk "erkenning". Rudy, ik vind dat je trots op jezelf mag zijn. Zonder ouders, verschoppeling van je pleegvader en dan toch goed terecht komen! Dat waren onze ervaringen en gevoelens op 4 mei 2000.

Nanny Gerressen.

Eerste Lustrum van Sakura, 2 april 2000.

Na veel geregeld en gekookt te hebben, was het zover. Onze eerste lustrum was een feit. Wie had dat 5 jaar geleden gedacht? Wij wel! Heel klein begonnen, maar door hard werken zijn wij toch niet meer weg te denken?

Men moet Sakura wel voor vol aanzien. De jaren van hard werken beginnen nu toch voelbaar te worden. Wij worden ook een dagje ouder (grapje) maar onze vechtlust is nog niet verdwenen. Waarom bepaalde doelgroepen en andere "lotgenoten" wel in aanmerking komen voor een gratis verwerkingsreis naar Japan en Sakura niet, is een raadsel. Maar daarom niet getreurd. Wij hebben onze eerste lustrum. Richard heeft mooie uitnodigingen gemaakt, waarvoor hij veel complimenten kreeg.

Ook onze trouwe bandleden "No Name" waren weer van de partij. Het programma was heel gevarieerd. Een Japanse theeceremonie door Mw. Matsumoto en Yoko Huys met medewerking van Rudy. Danny Everett, zanger en entertainer en zijn dochter die Hawaiian danseres is. Frank Neijndorff introduceerde zijn nieuwste boek: Allemaal Beestjes.

Ter afsluiting de klapper van de dag een spetterende show van het duo Lonny en Sandra (bekend van de Reistafel) begeleid door Suara Indah. Dit werd gesponsord door een van onze Japanse vaders. Het nasi rames buffet is tot stand gekomen met hulp van enkele lotgenoten. Prijzen voor de loterij zijn geschonken door de middenstand van Zevenaar. Piet heeft veel tijd besteed om het een en ander bij elkaar te bedelen. Wij kunnen op een succesvolle en gezellige Sakuralustrumdag terug kijken. Rest mij nog "Dank je wel lieve mensen" te zeggen, aan de vele medewerkers en artiesten, die tegen reiskostenvergoeding of een gratis maaltijd hebben opgetreden. Onze trouwe medewerkers wil ik even bij naam noemen: Ron, A-an en Tante van Catering Ini Dia, Letty, Selma, Sylvia, Ben, Thea, Eugene, Louis, Nico, Meriam, Helene en vriendin, Ruby, Catherine, Mien, Cellie, Harry, Cees, Meity, Roy, Yun – Lan, Piet, Roy G, Dave en last but not least Gert-Jan, die de bar zo goed als alleen (later met hulp van Roy en Dave) heeft gedraaid. Marjo, die aangeboden heeft het eten bij haar (gratis)op te warmen. Mocht ik iemand vergeten zijn, neem mij dat niet kwalijk

Tot de volgende Sakuradag.

Nanny Gerressen.

Een andere kant van de Japans-Nederlandse betrekkingen

Mainichi Shimbun (avond editie) 06.10.2000.

(vertaling: Yoko Huijs-Watanuki)

Diepe wonden van de Japanse bezetting in voormalig Nederlands-Indië.

Dit jaar zijn er allerlei fraaie activiteiten georganiseerd zowel in Japan als in Nederland, in verband met de viering van 400 jaar wederzijdse betrekkingen.

Tegelijkertijd zijn er verschillende acties voortgezet, gericht op het navorsen van precieze feiten van de Tweede Wereldoorlog.

In Nederland heeft "de oorlog tussen Japan en Nederland" meer bekendheid dan "de geschiedenis van de wederzijdse betrekkingen tussen de twee landen".

In 1942 kreeg Japan na succesvolle strijd "Nederlands Oost-Indië" (het huidige Indonesië) in handen. Het land waar Nederland meer dan 300 jaar als kolonie het beheer had. Door gruwelijke ervaringen in kampen, tijdens de Japanse bezetting, leven nog veel mensen met diepe wonden in hun harten. In verband met deze verbitterde toestand, probeert men publiekelijk de feiten erkend te krijgen.

Om die reden organiseerde men in Amsterdam vorig jaar de tentoonstelling "De oorlog tussen Nederland, Indonesië en Japan". Men publiceerde een aantal boeken in Japan, waarin dagboeken en ego-documenten uit die tijd openbaar werden gemaakt.

Maar er zijn ook andere mensen die voor hun erkenning actief zijn; zij zijn veel minder bekend als de eerder genoemde oorlogsslachtoffers. Het zijn de bestuurders en lotgenoten van de stichting "Sakura", die tijdens de oorlog uit Indische moeders en Japanse vaders geboren zijn. "Sakura" is opgericht in 1995 en er zijn ongeveer 40 geregistreerde lotgenoten. Het bestaan van kinderen van de vijand was taboe, daarom zijn sommigen opgegroeid zonder iets te weten omtrent hun biologische vader. Ook zijn er gevallen van degenen die wel iets wisten van hun echte vader maar dat moest een geheim blijven, omdat de Indische maatschappij nog steeds sterke anti-Japanse gevoelens heeft. Het is een feit dat er op hen neergekeken werd door degenen die hun geheim wisten.

Japanse tweede generatie op zoek naar haar roots.

Er zijn naar schatting 800 tot 1000 kinderen van Japanners en in Nederland hebben circa 90 zich bekend gemaakt als de Japanse tweede generatie. Toen deze mensen vijftig werden begonnen zij zich af te vragen "Wie ben ik? Wie is mijn echte vader?"

Ongeveer tien jaar geleden zijn zij serieus begonnen met het zoeken naar hun 'roots' en hun identiteit. Zij hebben hulp en samenwerking van de Japanse regering gevraagd, maar kregen weinig response. Echter, door de hulp van een aantal

veteranen, kennissen en organisaties in Japan, hebben vijf van de veertig lotgenoten van Sakura hun vader kunnen vinden. De overigen maken weinig kans om nog duidelijkheid te krijgen omtrent hun roots, omdat er steeds minder mensen zijn die

getuige zijn van de oorlog. Sinds het bekendmaken maken van hun geheim proberen zij officiële erkenning van hun bestaan te krijgen door gebruik te maken van de media.

Mensen die in kampen hebben gezeten worden in Nederland erkend als oorlogsslachtoffer; ook kinderen van NSB'ers en van Duitse vaders kregen recht op een bepaalde compensatie als oorlogsgetroffenen. De tweede

generatie Japans-Indische mensen vragen dus ook begrip voor hun moeilijke toestand; ook zij zijn slachtoffers en geen vijanden en zijn van mening dat ook zij het recht hebben om hun roots te zoeken. Na vijf jaar strijd heeft de Sakura als 'Stichting' wel subsidie gekregen een aantal lotgenoten een vergoeding voor bepaalde zaken, maar zij vragen noch compensatie van de Japanse regering, noch erfenissen van Japanse families. Wel willen zij twee zaken voorleggen aan de Japanse regering: het verkrijgen van toestemming tot inzage van oorlogsdocumenten en het verzoek voor vergoeding van verwerkingsreizen (bij wijze van therapie) naar Japan.

Teneinde de Japanse bevolking te informeren en begrip te kweken voor het bestaan van deze Japanse tweede generatie,

is een begin gemaakt met het schrijven van het levensverhaal van enkele lotgenoten. Omdat het niet makkelijk is voor hen om te schrijven over hun eigen bittere en droevig verleden, werden zij geïnterviewd. Op basis daarvan zullen hun verhalen in het Japans verschijnen.

Hopelijk komt het dit jaar nog voor mekaar.

Voor de Boekenwurmen...

PERMISSIE

door Joke Verweerd.

ISBN 90 239 9005 6 (3e druk)

Permissie beschrijft op herkenbare en ontroerende wijze de emotionele ontwikkeling van drie hoofdpersonen: moeder, dochter en kleindochter. Door plotselinge gebeurtenissen wordt een vastgeroest rolpatroon binnen de familie doorbroken. Er ontstaat een proces waarin hoofdpersonen omvergeworpen worden, zich oprichten, zich geconfronteerd zien met het verleden en zichzelf en elkaar uiteindelijk permissie geven tot verwerking en acceptatie.

Het seizoen van de kersenbloesem

(Oorspronkelijke titel: Fish of the Seto Island Sea)

door Ruriko Pilgrim

ISBN 90 225 2621 6

Het seizoen van de kersenbloesem is de liefdevolle, geromatiseerde biografie van de moeder van de schrijfster en haar familie. Tevens is dit het buitengewone en aangrijpende portret van een Japanse familie, in een tijdperk waarin Japan veranderde van een introverte, traditionele maatschappij naar een moderne, op het Westen gerichte economische wereldmacht.

Het boek schets een fascinerend en intiem beeld van een land waarvan wij zo weinig weten.

Het tekent een eerlijk en gevoelig portret van een onvergetelijke familie en een bijzondere vrouw.

Troostmeisjes. Verkrachting in naam van de keizer.

door Brigitte Ars.

ISBN 90 295 0024 7

Het lot van de 'troostmeisjes' in de Tweede Wereldoorlog was bitter en wreed. Zo'n 200.000 voornamelijk Koreaanse, Indonesische, Nederlandse en Chinese vrouwen werden systematisch als seks-slavin door Japanse militairen gebruikt. In 'troostmeisjes' schetst Brigitte Ars hun ervaringen. Zij maakt daarbij volop gebruik van persoonlijke getuigenissen van de slachtoffers, hun verkrachters en diverse getuigen en schetst zo een beklemmend beeld.

Een aparte hoofdstuk van Troostmeisjes is gewijd aan Nederlands-Indië, waar het systeem op grote schaal werd toegepast. Nederlandse, Indonesische en Chinese vrouwen werden er de dupe van. De traumatische belevenissen van de troostmeisjes zijn lang omhuld geweest door een diep zwijgen. Voor velen was er een grote zelfoverwinning nodig om dit te doorbreken.

(red.: van pag. 269 t/m 274 staan enkele verhalen over de kinderen van de Japanse bezetter en

Ned.Indische vrouwen)

Vergeven = Vergeten. Vergeet het maar!

door Loes van der Til

ISBN 90 754 1209 6

In dit boek (biografie van Leo Geleijnse) laat Loes van der Til verschillende mensen aan het woord: Dominee Jaap Zijlstra, Dominee Loor, Pastor Herman Peters uit Wittem en Claudine Meijer van Stichting Sakura. Vrienden in Nederland en Japan met wie hij een speciale band heeft gekregen op de weg van het verzoeningsproces tussen Nederland en Japan.

Frank Neyndorff.

Wilt u meer weten en lezen over de auteur Frank Neyndorff, kijk dan op zijn website :

www.soullie.demon.nl/frank

VERGEVING

Ieder jaar weer, zo rond midden augustus, zijn er, zelfs bijna 55 jaar na beëindiging van de 2e wereldoorlog, telkens weer discussies over "Moeten we de Japanners vergeven?"

In het boek "Japan in kimono en overall" schrijft de auteur dr. Jef Last tijdens zijn bezoek aan Nagasaki in 1960 (dus 15 jaar na de A-bom) het volgende:

Zeker 80 Japanse intellectuelen kwamen die avond met ons samen om de "Nederlands-Japanse Vereniging" op te richten, in een stad waar geen enkele Nederlander woont. Velen van hen zijn vorsers naar het Nederland_Japanse verleden, velen van hen hebben zeer grote offers gebracht voor hun studie.

Misschien zijn er Nederlanders die, met de herinneringen aan de Japanse kampen in Indonesië, woorden willen citeren van mijn gesprek met dr.Kawano.

Ik zei hem dat het mij getroffen had, dat de nieuwe winkelgalerij van Nagasaki met een afbeelding van het "Statue of Liberty" versierd was. "Moet ik daaruit afleiden" vroeg ik, "dat er hier geen haat bestaat tegen de Amerikanen, hoewel 30.000 inwoners omkwamen door de atoombom?"

Professor Kawano was de arts die in een betonnen kelder van het hospitaal opereerde, toen dat met alle doktoren, verpleegsters en patiënten door de atoombom werd vernield. Slechts zij die in de onderaardse kelder werkten werden voor de hittegolf gespaard. En nu stelde ik de vraag, in dat prachtige "huis voor internationale vriendschap" dat de Amerikanen bouwden op de plaats zelf waar de atoombom was gevallen.

Een huis waar u in het museum de afgrijselijke foto's zien kunt, niet slechts van wat er destijds gebeurde, maar ook van hen die nog regelmatig, langzaam aan leukemie sterven.

Professor Kawano was christen geworden, de dag nadat de atoombom viel, omdat hij inzag, dat de wereld een leer van liefde nodig had, in plaats van de haat, die al jaren de wereld had geteisterd. Ik wist hoe hij ieder uur van zijn vrije tijd als hulpprediker aan die kleine christenbroederschap wijdde, die vaak bij henzelf thuis bijeenkwam, en ik was benieuwd wat hij zou zeggen.

"Er is geen tegenspraak aan," antwoordde mij professor Kawano, "dat de atoombom wreed is geweest, zeer wreed, want zij trof zonder waarschuwing een open stad, die in hoofdzaak nog slechts door vrouwen, kinderen en ouderen van dagen bewoond werd.

Maar we hebben sindsdien gehoord, welke wreedheden ook wij Japanners hebben begaan in die oorlog. Ik heb dat eerst van "onze jongens" niet willen geloven. Maar men heeft ons met de neus op de feiten gewreven, met foto's, met films en door de processen.

En nu vraag ik u, dr.Last, nadat u lang tussen ons geleefd heeft: "Bent u van mening, dat we een bijzonder wreed volk zijn?" Ik aarzelde even. Toen antwoordde ik: "Nee, professor. Die indruk heb ik niet. Integendeel, in vreedstijd zijn jullie een bijzonder lief volk..." Hij lachte een beetje triest. "Zo denken wij zelf eigenlijk ook. Daarom weten we, dat er geen goede en kwade volkeren bestaan, maar dat het de oorlog is, die volken slecht maakt, en dat we daarom ook niet Russen of Amerikanen of Duitsers of Japanners moeten haten, maar de oorlog."

Ik vroeg hem: "Professor Kawano, denken alle mensen hier in Nagasaki zo?" Hij antwoordde: "Dat weet ik niet, mijnheer Last, maar het is in die geest dat ik probeer mijn studenten op te voeden."

Zo kan het dus ook!!!!

Haat is dodelijk voor degene die haat

Degene die niet vergeet maar wel

vergeven kan, leeft langer in een

vorm van tevredenheid

Nooit gedacht dat ik Japan zo gauw terug zou zien!

Nauwelijks bekomen van de eerste reis vol tegenstrijdige gevoelens en de vele kwetsende reacties rond de komst van keizer Akihito die Japanse nakomelingen veel pijn hebben gedaan; Zou een tweede bezoek aan Japan de pijn verzachten?

Molly aan de telefoon: "Ajo, ga maar met mij mee. Geen ernstige gesprekken meer, alleen maar vrienden en mijn vader ontmoeten. Het zal je goed doen!"

TOKIO

Relax stapten wij het vliegtuig in: Schiphol, Parijs, Narita. Ik had geen speciale wensen en was zeker van plan om alles aan de voorzienigheid over te laten. Chizu Inaba had net als in 1998 het een en ander in Tokio voor ons geregeld. Op ons verzoek heeft ze een ryokan in de wijk Asakusa gekozen. De tatami's vielen in het begin wat tegen, niet dik en hard genoeg. Op de grond zitten en slapen viel mee, maar het opstaan was een crime, zere enkels en knieën vooral wanneer je veel gelopen hebt. We kropen ook meer door de kamer en lachten elkaar uit.

De rayokanhouder was aardig. Omdat er geen telefoon op onze kamer was bracht hij zijn mobiele telefoon elke keer weer naar boven wanneer er voor ons gebeld werd. Eerst Noriko gebeld en gevraagd of wij Kardinaal Shirayanagi konden ontmoeten. Vlak voor ons vertrek hoorden wij van Pastor Herman Peters dat de Kardinaal geen bisschop meer is van Tokio. Hij is opgevolgd door bisschop Peter Okada. Volgens Noriko zou Father Francis een eigen parochie hebben in Asakusa.

De aardige rayokanhouder zocht het telefoonnummer van de katholieke kerk op, maar in Asakusa was father Francis onbekend! Gelukkig sprak de priester Engels en begreep hij dat wij de secretaris van de Kardinaal zochten: 'die werkt niet in de wijk Asakusa maar in Ueno'. Onder grote belangstelling van de ryokanhouder belden wij een paar keer naar de kerk van Ueno. Geen gehoor. Later bleek dat Father Francis uit vissen was voor de kardinaal die graag vis lust. Het kwam toch nog goed, dankzij Noriko-san!

VRIENDEN

Intussen zwierven wij in downtown (Japans: shitamachi) Asakusa en genoten van de schattige winkeltjes aan Nakamise en Kappabashi Dori. De grote markt van Ueno is beslist de moeite waard, allerlei soorten vis en etenswaren voor weinig geld.

Het was behoorlijk warm en we zochten de koelte op in het beroemde Uenopark. Dr.Fukuoka heeft ons voor een brunch uitgenodigd in een deftig restaurant aan de rand van het park. Chizu kwam ons ophalen, even stralend als het zonnetje en dat werkt aanstekelijk. De hoogbejaarde dr. Fukuoka is niet veel ouder geworden, nog steeds geïnteresseerd in onze activiteiten. Trots vertelt hij over zijn ontmoeting met mevr.Wahid, de first lady van Indonesië. Zij heeft hem uitgenodigd voor een congres over revalidatie op Bali.

Ontroert vraagt hij mij: 'Ibu, sudah berapa lama kami kenal?' Hoelang kennen wij elkaar? Bijna 10 jaar. Hij vraagt hoe het met onze moeders en familie gaat en we laten onze foto's zien. Chizu laat ook foto's zien van haar zoontje Joe, die inmiddels een flinke peuter is geworden. Haar man is geen 'salary man' meer en is nu veel gelukkiger nu hij meubelmaker is.

We wisselen van belangrijk nieuws en overhandigen onze kado's. Dr.Fukuoka is heel erg blij met de CD's van Lonny en Sandra. Hij kent sommige liedjes en begint Terang Bulan te zingen. Vooral de tekst vindt hij grappig. Vol weemoed nemen wij afscheid van elkaar, hopelijk zien we elkaar gauw terug. Sampai berjumpa lagi! Met Chizu gaan we nog even naar het museum in het park. Ze is culturele redactrice bij Tokyo Shimbun. Dan moeten we helaas ook van haar afscheid nemen. De intense korte ontmoetingen om daarna weer snel afscheid te nemen. Het doet pijn.

DE KARDINAAL

Tegen de middag vertrekken wij naar het Archbishop's House in het noorden van Tokio. Het is nog steeds bloedheet. Oververhit door de flinke wandeling komen wij daar aan. Noriko

vliegt ons om de hals en voorziet ons van waaiers en doet de airco aan. De kardinaal komt ons ook begroeten. Hij heeft het zoals gewoonlijk erg druk en is daarom ook blij dat Mgr. Peter Okada het bisdom van Tokio heeft overgenomen. De kardinaal heeft nu meer tijd om internationaal te werken in andere Aziatische landen en in Europa. Noriko nodigt ons uit om de kathedraal (St. Mary) te bezichtigen. Het is een hyper-moderne kathedraal. Noriko is er getrouwd, wat zal dat een mooie bruiloft geweest zijn.

Er staan vazen met prachtige witte Japanse lelies, zo mooi heb ik ze nog nooit gezien. In een de kleine kapel zegt Noriko: 'Let's pray'. Het geheel maakt zo'n diepe indruk op mij dat ik niet weet wat ik bidden moet, behalve de gedachten: Lieve God bescherm ons; help ons te accepteren en het 'Japans' zijn een plaats te geven zodat wij in rust verder kunnen leven.

Father Francis stond ons op te wachten om gezamenlijk uit eten te gaan in een Italiaans restaurant. We maakten kennis met een Japanse non die al 30 jaar in Vietnam woont, zij doceert daar Japans aan een universiteit. Het was erg gezellig en interessant omdat er ook nog tijd was om serieuze dingen te bespreken. Kardinaal Shirayanagi en father Fukamizu volgen alle ontwikkelingen in Europa en Azië op de voet.

De kardinaal zou naar Okinawa gaan waar in die dagen de summit werd gehouden en er was sprake van een bezoek aan Indonesië om met verschillende geloofsleiders te praten i.v.m de onrusten op Timor en de Molukken.

Namens Pastor Herman Peters en Sakura nodigden wij de Kardinaal, father Francis en het echtpaar Ito uit om in het jaar 2001 naar Nederland te kom. Ze reageerden heel positief en als er geen tegenslagen komen zouden ze in de maand mei komen.

Ook die avond trof mij weer de eenvoud en de humane houding van kardinaal Shirayanagi en zijn vrienden. Japanners zijn heel gezellig aan tafel, iedereen scheidt wat voor elkaar op en schenkt elkaar wat in. Geen enkel ogenblik hebben we ons 'vreemd' op opgelaten gevoeld. We namen afscheid van de kardinaal en de zuster. Noriko en Father Francis brachten ons naar de ryokan, die wij niet zo snel konden vinden. Dat was geen ramp, we babbelden over alles en nog wat en Asakusa by night is een hele belevenis!

OSAKA

De volgende dag vertrokken wij met de JR naar Osaka. Een JR pass is heel handig voor buitenlanders en het openbaarvervoer in Japan is fantastisch. Enkele oude stations zijn helaas niet erg 'toegankelijk' voor mensen die slecht ter been zijn en al helemaal niet voor rolstoelers. Veel trappen en weinig liften. Een rolstoeler? Geen ramp, mankracht genoeg, binnen een mum van tijd komen 6 mannetjes aangerend, hupsake, heel deskundig wordt de rolstoeler alle trappen op- en afgedragen.

Osaka is net als Kobe een industrie stad. We kozen een hotel dichtbij het station, iets luxer dan de ryokan in Tokio maar de wijk was minder gezellig. De Kansai Indonesia Vereniging (voorheen een veteranen vereniging, nu een Japan-Indonesië vriendschaps vereniging) zetelt in Osaka. De heer Kato die ere voorzitter is kennen we al enige jaren. Vanzelfsprekend doen we moeite om hem op te zoeken. Hij belooft ons met een tolk naar het hotel te komen.

OSAKA CASTLE

Eerst nog even Osaka Castle bezichtigen. Het is nog steeds stralend weer. Een prachtige blauwe hemel met hier en daar wat witte wolken, en het kasteel op de achtergrond. Het is net een sprookje! Ik herinner mij ineens de prachtige TV serie met Toshiro Mifune als de stoere shogun.

In 1583 begon Hideyoshi Toyotomi aan de bouw van het originele kasteel. Helaas werd het tijdens de Zomeroorlog in 1615, 17 jaar na zijn dood, door brand verwoest. In 1620 begon

Shogun Hidetada Tokugawa aan de wederopbouw van het kasteel. De reconstructie duurde 9 jaar maar helaas werd 36 jaar later het hoofdkasteel door bliksem getroffen en verwoest. Pas in 1931 werd op verzoek van de bewoners van Osaka het kasteel gerestaureerd. In 1948 werd het kasteel van Osaka een historisch museum van 8 verdiepingen. Er is een permanente tentoonstelling over het leven van Hideyoshi Toyotomi en de Zomeroorlog van Osaka. De singels, tuinen en het park rondom het kasteel maken het geheel een prachtig complex.

VETERANEN

Papa Kato staat ons in de lobby van het hotel op te wachten als wij terug komen van ontbijt. Zijn vriend de heer Aoki lacht ons vriendelijk toe en spreidt zijn armen voor ons open. 'Wij waren bang dat jullie reeds vertrokken waren,' zegt hij in het Indonesisch. De zoveelste Japanse veteraan die de Bahasa is blijven spreken. Beide heren hebben de 80 reeds gepasseerd. Papa Kato vraagt met veel belangstelling naar onze vrienden in Nederland vooral naar Rudy. Wij praten over de tegenslagen in de opsporingen en zij vinden het vreemd dat de Sakura leden niet in uitgenodigd worden voor de zogenaamde 'verwerkingsreizen'. Het is duidelijk dat beide heren met ons meelevend maar niet veel voor ons kunnen doen. Wij lunchen in het restaurant van het hotel, en er worden foto's gemaakt. De heer Aoki is een grappige man. Vol humor vertelt hij nog een keer naar Nederland te willen reizen maar helaas zijn gezondheid werkt niet mee en hij noemt een paar van zijn beperkingen op.

De bestelde unagi (aal, wordt zomers veel in Japan gegeten) ging er toch wel in. Ernst en humor wisselen elkaar af, zo hoort het. Met een glimlach vertelt hij dat hij na de capitulatie als koeli in Tanjung Priok heeft moeten werken. Geen rancune, het heeft zo moeten zijn. Hoe komt het toch dat deze ontmoetingen mij zo dierbaar blijven?

Onze bagage werd een stuk lichter nadat wij de kadootjes voor fam.Kato aan beide heren meegaven. Meneer Aoki was zo lief om een afspraak met mw. Okunishi in Kyoto voor ons te regelen. We namen afscheid en vertrokken dezelfde middag naar Kyoto waar we een ryokan vlakbij het station hadden besproken.

KYOTO - GION FESTIVAL

In Kyoto was het heel druk vanwege het Gion festival. In ryokan Tomiya werden wij gastvrij ontvangen. De obaasan (oma) bracht ons naar de kamer, wees ons alles aan en we kregen een thee. Hoe kan het ook anders. Het is in Japan de gewoonte om thee te kunnen zetten op de hotelkamer. Er staat meestal een kleine waterkoker of een thermoskan met heet water en theezakjes erbij. Molly lust geen Japanse thee en daarom neemt ze altijd 'gewone thee' mee en oploskoffie voor mij.

OKUNISHI-SAN EN DE HOKA-HOKA

Vijf uur 's middags stipt op tijd volgens afspraak gaat de kamertelefoon. Een dame voor u! Okunishi-san. Daar staat ze frele en jeugdig voor haar leeftijd met een lieve glimlach en sluit ons in haar armen. Ze is notabene zelf net terug uit Holland. Is ze niet moe? No, no en ze sleurt ons de ryokan uit. Eerst gaan we gezellig winkels bekijken en gaan dan opzoek naar eten. De kleine restaurantjes zijn tjokvol en tot onze grote verbazing staan de mensen zelfs buiten in de rij. Toch komen we snel aan de beurt. Na het eten wenkt Okunishi-san ons en vertelt zo op haar manier dat ze ons iets wil laten zien. Ze zegt dat we op onze tassen moeten letten.

Hoe zo, in Japan, dacht ik? Maar tijden veranderen ook in Japan. Het is opeens ontzettend druk, een heleboel mensen die allemaal met dezelfde metro reizen. Ze houdt ons stevig vast, bang ons kwijt te raken in de mensenmassa. Wanneer we bovengronds zijn zien we nog meer mensen. Giechelende jonge meisjes in kleurrijke zomerkimono's en gespierde jongens in kimono's met opgerolde mouwen. Dit is dus het Gion zomerfestival. Ik had het al eerder op tv gezien. De hoka's (scheper) zijn grote houten wagens op wielen, soms in de vorm van een schip en andere hebben weer een soort kerstboom erop, dat zijn yama's. Prachtig versiert met handgeknoopte of geborduurde gobelins en kleden.

Volgeladen met mensen in kimono's. Een paar mannen zitten aan de zijkant, zij laten op maat touwtjes met bellen rinkelen. Okunishi-san vraagt aan verschillende hoka's of er nog een plaatsje is voor ons, helaas zijn ze allemaal

vol.' Gelukkig maar', zegt Molly die hoogtevrees heeft, 'ik ga toch zeker niet in zo'n ding zitten'. Het feest gaat waarschijnlijk de hele nacht door. Elke dori (straat) heeft zijn eigen hoka's.

De volgende dag is het echt feest dan worden de hoka-hoka aan touwen door de straten getrokken. Een aantal gespierde mannen in witte zomerkimono's zwoegen in de bloedhete zon. Een paar buitenlanders, meestal Amerikanen, doen fanatiek mee. Het wordt pas spannend wanneer een hoka een bocht moet nemen, dat gaat heel moeilijk door de houten wielen. Men spreidt dan een matje van bamboestokken voor de wielen en gooit daar water overheen. De hoka glijdt er dan 'soepel' overheen. Aan de voorkant van de hoka staan drie mannen met waaiers op een soort bordesje. Zij moedigen de mannen aan met een of andere 'yel' en geven met de waaier het teken om te trekken.

Wanneer de hoka in een keer de bocht neemt krijgen de mannen een oorverdovend applaus van de toeschouwers. Het is inmiddels bloedheet geworden ca. 35 graden Celcius, het zweet stroomt over mijn rug, maar ik geniet intens. Het moet mijn Japans bloed zijn.

TEMPELS.

In Kyoto zijn honderden tempels te bezichtigen. Ieder tempel heeft zijn eigen verhaal, en de een is nog mooier dan de ander. Wij kozen voor de Kyomizu en de Sanjusangendo.

De Kyomizu tempel zag ik in een boek staan. 'Dat zou ik nou eens in het echt willen zien', en mijn droom werd werkelijkheid. Vanaf het terras van de Kyomizu heeft men een prachtig uitzicht op Kyoto. Uit een rotswand stroomt water (mizu) en de bezoekers staan in rijen om het water met een schep met lange steel op te vangen en te drinken. Ik doe mee al zou het alleenmaar zijn om mijn dorst te lessen. Want o moeder wat is het heet! We drinken daarna een ijskoude gemberdrank het klinkt als shoga-ame, gember-regen? De esdoorns staan prachtig en voor het eerst hoor ik cicaden in Japan. Hoe mooi zou het hier zijn wanneer de kersenbloesem volop in bloei staat? Zou ik dan nog woorden kunnen vinden om de schoonheid te beschrijven?

In de Sanjusangendo tempel vindt men de 33 (sanjusang) beelden van de gedaanten die Kannon Bodhisattva kon aannemen om de mensheid te redden. In de centrale hal staan nogeens 1001 beelden die Kannon Bodhisattva voorstellen, naar men zegt met verschillende gezichten. De kebudayaan (Indonesisch:cultuur) lessen van Pater Arts uit mijn SMA tijd komen nu aanbod, ook mijn belangstelling voor yoga en meditatie. Okunishi-san kijkt een beetje verbaasd wanneer ik de namen van een paar beelden in het Sanskriet noem.

Op weg maar huis wordt het ineens bewolkt en gaat het zowaar een beetje motregen.

Okunishi-san en ik schuilen op het terrein van een tempel waar een enorme grote bel (klok) onder een afdak staat. Ze probeert me uit te leggen wat het is maar helaas ik begreep haar niet. 'Ik zoek het wel in een boek op' stel ik haar gerust. Het is stil en vredig. We praten wat, een paar woordjes Engels en Japans, en begrijpen elkaar toch wel.

Ik vertel haar van onze activiteiten in Holland. Over de laatste bijeenkomst met Kamome, de vereniging van Japanse vrouwen, in het nieuwe Japans Culturele Centrum in Amsterdam. De koekjes en het eten die wij hadden gekookt en de Japanse en Indonesische liedjes die wij samen hebben gezongen. 'Welke liedjes?' vroeg ze. 'Furusato (geboorteplaats) en Aketombo (libel), die vind ik zo mooi', antwoordde ik. 'Het is net of ik de melodie al heel mijn leven ken, misschien zong mijn vader wel voor mij toen ik baby was of speelde het op zijn shakuhachi' En dan begint ze zacht te zingen. Elke Japanner kent deze liedjes. De regen stopt en wij lopen richting bushalte.

Voor het station neemt Okunishi-san afscheid met de belofte dat ze volgend jaar een dagje naar Rotterdam komt wanneer ze weer in Nederland is. De oude ryokanvader buigt vriendelijk wanneer wij in de lobby komen. Speur ik een blik van herkenning, is hij ook een veteraan? Hij zwijgt en wij ook. De jongeman die voor ons faxen verstuurt en een hotel in Hakata bespreekt kent amper Engels maar is aardig en behulpzaam. Wij beloven de ryokan (Tomiya) bij onze vrienden aan te bevelen.

HAKATA

Ik bespeur nog geen zenuwtjes bij Molly. Zou ze het niet spannend vinden om haar vader over enkele dagen weer te zien? Nagasaki kruipt door mijn bloed en ik word een beetje onrustig. Is het allemaal wel de moeite waard?

Hadden wij niet beter naar Indonesië kunnen gaan. Moet ik verder gaan met opsporen van mijn vader? Boosheid, verdriet, onmacht. Maar al gauw zoek ik troost in grappige gebeurtenissen en binnen de kortste tijd liggen we in een deuk. De oude man in de trein die ons de weg zou wijzen naar het kasteel van Osaka maar waarschijnlijk andere bedoelingen had. Twee haltes te ver wist ik zeker dat wij al eerder uit moesten stappen. De man die waarschijnlijk kierewiet (malende) was begon te lachen en sloeg zich van pret op zijn dijen. En ik moest om Molly's misprijzende blik lachen. Aduh seg, bijna ontvoerd wij!

Molly voelt zich als een vis in het water in Fukuoka of te wel Hakata en ik begin het over te krijgen. 'Snap je dat nou Mol, ze schrijven Fukuoka met een F maar als je goed luistert spreken ze het als Hukuoka uit, maar liever gebruiken ze de oude naam Hakata'. Ze trekt alleen haar wenkbrauwen op en schud haar hoofd. Non verbale communicatie heet dat. Het hotel is op loopafstand van het station; de manager die ons ontvangt is de eerste stugge Japanner die wij op deze reis tegenkomen. Hij bekijkt ons van top tot teen. Kyushu heeft een sub-tropisch klimaat het is nu bloed en bloedheet geworden, en onze blote bruine armen en benen vallen hier erg op. Japanse dames van onze leeftijd lopen niet zo bloot rond, zij dragen altijd panty's.

NAGASAKI

Heel vroeg vertrekken wij per trein naar Nagasaki. Hier woonde mijn biologische vader vlak voor de oorlog met zijn familie. De stad die in 1945 grotendeels verwoest werd door een atoombom. Hij ontving het bericht dat zijn vrouw en dochter waarschijnlijk waren omgekomen, zijn zoon was met schoolreis de stad uit. Nagasaki doet mij wel wat. Molly is er al een paar keer geweest en weet aardig de weg. We kopen een dagkaart voor slechts 250 yen en nemen de tram naar het Vredespark.

Het is een aardige klim de heuvel op en dat in die hitte, maar het is beslist de moeite waard. Veel landen hebben een bijdrage geleverd aan het Vredespark in de vorm van een gedenksteen of een beeld. En zie daar de bijdrage van Middelburg, zusterstad van Nagasaki, een moeder die zich beschermend over haar kind buigt. Vrouwen en kinderen, onschuldige slachtoffers van de oorlog, toen, pas nog, en nog steeds in verschillende landen zoals Kosovo en Afrika. Een sculptuur van Peter de Jong, op een van de mooiste plekjes in het park, in de schaduw van een weelderige boom. Om stil van te worden.

Midden in het park een kolosaal beeld van een naakte man. De rechterarm wijst naar de hemel waarschuwt voor het gebruik van nucleaire wapens en de linkerarm gestrekt als teken van vrede. Het is groot het moet opvallen, denk ik maar. Je probeert stil te staan bij de ellende van de atoombom. Op deze heuvel stond een gevangenis die totaal weggevaagd is door de bom. De fundering van de keuken staat er nog als symbool. Wat zou ik hier graag de herdenking in augustus willen meemaken om eens solidair te zijn met het volk van mijn vader!

We maken een praatje met een Duitse vrouw die alleen op reis is, ze vindt het interessant te horen dat wij half Japans zijn in Indonesië zijn geboren en nu in Nederland wonen.

Dan gaan we dapper te voet verder naar de Urakami Kathedraal ooit de grootste kathedraal in het Oosten. De bouw van 30 jaren werd in 1925 voltooid. Het werd in 1945 door de atoombom verwoest en in 1959 herbouwd. Ik vraag me af of mijn katholieke vader ooit in de oude kathedraal is geweest.

Het wordt steeds warmer en het lijkt of de cicaden steeds harder sjirpen. Op het pad naar de kathedraal buigen 2 meisjes in schooluniform over een cicade met een gekneusde vleugel. Ze pakken het beestje op en zetten het op een tak van een struik. Ik voel me ook een beetje gekneusd.

Na een verfrissing gaat de reis verder per tram richting Oura kerk en Glover Garden. De Oura kerk (de oudste in Japan) is in 1864 gebouwd door Franse missionarissen. We rusten er even uit want het is toch weer een aardige klim. Het is koel en vredig in de kerk.

Vlak bij Glover Garden eten en drinken we wat. Vanaf de heuvel is er een prachtig uitzicht over de baai en haven van Nagasaki.

Later op de dag wandelen we wat langs 'Holland Slope' waar Hollanders en Europeanen woonden. En dan is de koek op en gaan we terug naar Hakata waar Molly's vader de volgende dag zal aankomen. Akira-san een halfbroer van een van onze lotgenoten zal hem van het station ophalen.

Ik geniet intens van de treinreis; de smaragdgroene rijstvelden, de prachtige bamboebossen en de blauwe groene heuvels. Alles zo keurig verzorgd.

Het doet me veel aan mijn geboorte streek denken. Japanners hebben veel respect voor de natuur. De traditionele Japanse huizen met hun glimmende daken overtreffen alles. Tegen de avond begint het te regenen. Op het strand, het is waarschijnlijk ebtijd, zoeken mensen naar mosselen in het licht van de ondergaande zon. Hier zou ik mij best thuis kunnen voelen.

Oto-san.

Heel vroeg maar weer de stoute schoenen aangetrokken en de universiteit van een bevriende professor gebeld. Please call me as soon as you know when you will arrive in Hakata. De studenten waren met vakantie maar hij niet. Al eerder een boodschap achtergelaten bij een assistent, maar geen bericht. 'Moshi, moshi, ah, hm, hm, hai, yes, yes, sensei, yasumi! Een van de weinige Japanse woorden die ik ken yasumi, rust, vakantie. De professor heeft enkele dagen vrij genomen. Dan maar thuis bellen en ja hoor hij was net wakker. Niets aan de hand over enkele uurtjes zou hij bij ons zijn.

Intussen had Molly enkele winkels leeg geplunderd. Ga je nog even mee? Nog meer souvenirs voor Sakura, sjouwend met plastik tassen en vouwdozen om het te verpakken

kwamen we in het hotel terug. De manager ging steeds vreemder kijken. Wat een raar stel. Wanneer wij het hotel verlieten ging de airco op onze kamer uit en die ging dan pas aan als wij terugkwamen. We mochten er vooral niet zelf aankomen. No touch, no touch...niet aanraken. We hadden intussen voor Molly's vader op dezelfde verdieping een kamer besproken. Dat vond de man helemaal vreemd.

'No touch' is inmiddels een stopwoord geworden in Sakura's kringen.

No touch.

Tegen 12.00 uur kwamen ze aan, Molly's vader begeleid door Akira, een halfbroer van een van onze lotgenoten. Molly's vader ziet er patent. Akira is nog magerder geworden en heeft ernstige rugklachten. De hotelmanager krijgt nu zo wat een hartverlamming. Als we iets te drinken hebben besteld komt tot mijn groot vermaak een jeep om de hoek rijden en vang ik een glimp op van een bekend gezicht. Nu wordt het dan eindelijk helemaal gezellig. De manager begint te zweten wanneer er nog een Japanner binnenkomt die ons heel amicaal begroet.

We stellen de heren aan elkaar voor en gaan gezellig aan een grote tafel zitten. De manager gaat aan de bar verwoed glazen wassen zodat hij kan horen wat er gezegd wordt. Akira vertelt over zijn halfbroer Joy en zijn sympathie voor kinderen van Japanse soldaten en Yoshi vertelt hoe hij met ons heeft kennisgemaakt via Yoko. De manager krijgt rode oortjes van het afluisteren maar gaat wonderbaarlijk steeds vriendelijker kijken. Dan vragen wij of ze hem willen uitleggen dat de eenpersoons kamer te klein is voor Molly's vader.

Kan hij een tweepersoonskamer krijgen? Maar natuurlijk hij mag zelfs een grote kamer krijgen voor het bedrag van een kleine kamer. Aardig, toch! Hij weet nu wie wij zijn en is aardiger dan voorheen.

Molly's vader nodigt ons uit om te eten en in een klein maar gezellig restaurantje brunchen wij. We praten met Akira over de dood van Ria, zijn schoonzus en vertellen hem dat we nog steeds contact hebben met Joy. Aan Yoshi vertelt Akira over onze lotgenoten die hij een paar keer heeft opgevangen. Hij vraagt hoe het met ze gaat als wij foto's laten zien van het Sakuralustrum. Fijn dat hij toch nog aan hen denkt. Het is hem aan te zien dat hij veel pijn heeft. We zullen hem na die dag ook niet meer zien.

Yoshi-san is teleurgesteld dat we de dag daarvoor in Nagasaki zijn geweest. Hij had ons graag naar Nagasaki willen brengen. Maar daarom niet getreurd. Kyushu is groot en ik wil graag Kumamoto zien waar hoogstwaarschijnlijk de wortels van mijn Japanse familie liggen.

Wij rijden Hakata uit en gaan eerst naar Daizafu, een tempel die veel bezocht wordt door studenten die voor hun examen komen bidden. De tempel lijkt op alle andere tempels, ik geniet meer van de prachtige koi's (karpers) in de vijver en de schildpadjes die op boomstammen of rotsjes zitten te zonnen. De sensei leert mij hoe ik in mijn handen moet klappen voor je een gebed zegt. In mijn enthousiasme klap ik steeds 3 keer i.p.v 2 keer. Hij gooit wat geld in een bak of achter een hekje en zegt: Now-a-days the Gods want money. En we lacher erom. Het zweeft gutst over mijn gezicht en ik ben drijfnaat. Tropenkind? Niet meer. 'Why do you come in July?' vragen ze meewarig. In het

winkeltje koopt onze vriend een soort gebedsprentje of geluksprentje van paarse zijde voor mijn echtgenoot die volgens hem te wild rijdt. Dat had hij in Holland ervaren. It's for save driving!

Sacred place.

Van de Daizafu tempel lopen we naar een 'sacred place'. Een theehuisje tegen de helling van een berg. Vertaald heet het zoiets als: Van de berg geleend. In het Japans klinkt het heel anders. Het is er stil en koel in de schaduw van prachtige esdoorns in verschillende kleuren groen. Zelfs de cicades lijken hier zacht te zingen.

Het binnen-erfje schuin oplopend tegen de bergwand is schaduwrijk en begroeid met mos, zo onbeschrijfelijk mooi. Iets wat je niet kunt beschrijven, maar alleen maar kunt voelen; inderdaad 'sacred', heilig.

Ik ben helemaal van de wereld, mijn hart bonst als een gek en o jee, daar komen de tranen.

Gelukkig mengen de tranen zich met het zweet dat ondanks de koelte in de schaduw van de bomen nog even door blijft stromen. Wonderbaarlijk snel kom ik tot rust. Onze vriend zit schuins achter mij en zegt: 'Neem de tijd, wij blijven zo lang als je wilt'. We begrijpen elkaar zonder veel te zeggen. Ik kijk nog eens goed om me heen en neem het plekje voorgoed met mij mee. In moeilijke tijden, zal ik in gedachten hier zijn om rust en troost te vinden.

KUMAMOTO

Wat hebben we nog meer gezien in Kyushu? Vanzelfsprekend Mount Aso, die gelukkig niet aan het spoken was. Rond de krater staan enkele bunkers om te schuilen wanneer de vulkaan 'onwel' is. 'Gelukkig' dacht ik daar zou ik het wel benauwd krijgen. Hoewel, de professor is een bijzonder onderhoudend persoon! De koeien die op de berghellingen aan het grazen waren. Ik hoorde dat ze bier drinken om mals vlees te krijgen en in de stal luisteren ze naar Mozart om vooral niet gestrest te zijn, daar zou hun vlees taai van worden.

Mozart? vraag ik verbaasd. 'Yes', zegt de sensei, 'Bach or Beethoven is also good, but Mozart is the best'. Dan is er natuurlijk het prachtig kasteel van Kumamoto, een van de drie mooiste kastelen van Japan en Suizenji park waar we helaas geen tijd meer voor hadden.

In de buurt van Mt.Aso stroomt een riviertje waar veel mensen water halen. Het is heilzaam. Het heldere water borrelt uit de rivierbedding en je kunt het drinken. Ook de sensei wiens universiteit niet zover van de bron ligt, komt er geregeld tussen de middag water halen. Hij zet er zijn koffie mee. Sinds hij gestopt is met roken is hij verslaafd aan koffie. Zwarte koffie, die hij zelf maalt, uitzonderlijk voor een Japanner. 'Op het land' waar ik geboren ben, (zo vertellen de mensen uit Indië altijd; ze gingen 'naar' het land en ze waren 'op' het land) zijn ook veel waterbronnen.

Als er niet genoeg water in de put zat, gingen de vrouwen bij een bron in de rivier baden. Iets verder stroomafwaarts deed men de was. De jongens bewaakten ze met geweren, meer als bescherming tegen de wilde dieren dan voor vreemde mensen. Over heilig water werd niet gesproken. In Kyushu zijn veel warmwater bronnen 'onsen' daar kun je gezellig met z'n allen een bad nemen. Dat bewaren we dus voor de volgende keer

De avonden

Elke avond na het thuiskomen en het douchen, zaten we gezellig op onze kamer. Molly's vader vertelt over zijn dagelijks leven en zijn avonturen op Java. Wij hebben hem ook zo veel te vragen. Hij vraagt ons hoe het met onze lotgenoten gaat. In 1998 hebben wij hem meegenomen naar Nederland en daar heeft hij met veel vrienden kennisgemaakt. Hij heeft het vaak over zijn deelname aan de loterij. 'Als ik zoveel win krijgen jullie allemaal een deel', en noemt een ieder die hij kent op.

Wij vergelijken Japan met Indonesië. Het gaat slecht in Indonesië. Zij hebben niet genoeg beras (rijst) zegt hij. Omdat hij rijst verbouwd denkt en vergelijkt hij veel met de rijstopbrengst. We hebben het over bossen en zeggen dat Japan geen hout meer uit Indonesië mag kopen. 'Jullie houden de bossen hier in takt en in Indonesië worden de bossen voor jullie gekapt. Masako zegt dat jullie geen hashi (eetstokjes) van hout moeten gebruiken', zegt Molly. 'Saja tjutji', antwoord hij lachend. 'Ik was ze en gooi ze niet elke keer weg'.

We plagen hem en zeggen dat wij volgend jaar een paar maanden in Japan blijven om de taal te leren. 'We komen naar u dorp, komen op uw sawah werken en ik wil graag in een traditioneel Japanshuis wonen ', zeg ik. 'Tidak bisa' (dat kan niet), zegt hij en schud meewarig zijn hoofd.

Zo kletsen we over alles en nog wat. Ik ben zo opgewonden dat ik niet kan slapen. Ondanks de airco heb ik nog last van de warmte, Molly slaapt notabene in pyama. Zij heeft het altijd koud. Oto-san heeft thuis geen airco die is het warme klimaat gewend, van hem mag de airco uit.

Dan is het zaterdag en moet de oude man naar huis. Hij gaat liever met de bus. We hadden eerst een plannetje gemaakt om hem halverwege te brengen en dan zouden we de streek waar hij woont kunnen bezichtigen. Omdat hij dorpsoudste is wil hij liever niet dat de mensen zijn geheim ontdekken. Wij brengen hem naar het busstation en nemen afscheid op z'n Japans, geen emoties geen tranen, geen omhelzing. Sayonara!

We zwerven nog wat rond in Hakata, zoeken het atelier van Hakata Dolls, verdwalen en besluiten dan maar naar het Oori park te gaan. Het is heel rustig ook op het water van het meer. Zwermen grote waterjuffers, overwegend rood en oranje vliegen over het water. Ze zijn heel groot, net als in Indonesië. De Chinezen en Japanners noemen ze niet voor niets Dragonfly. We zijn een beetje stil. Het afscheid van de oude man werkt nog even na, en ook wij gaan morgenvroeg weg. Gaan we toch nog van Japan houden?

Afscheid.

We hadden Akira uitgenodigd voor een afscheidsetentje maar via Yoshi liet hij weten dat het toch niet door kon gaan. Jammer, we hadden nog graag met hem gepraat. Het was een beetje vroeg maar de sensei had nog andere verplichtingen dus gingen we wat vroeger dan normaal Japans dineren. De smaak van Japans eten ligt mij wel het is minder gekruid dan de Indonesische keuken. Maar de kleine verschillende hapjes met eetstokjes eten vind ik zeer vermoeiend, hoewel ik er toch aardig mee over weg kan. De bami-achtige deegwaren, zoals soba en ramen met stokjes eten, vind ik helemaal een crime. Het is de bedoeling dat je het gewoon opslurpt. Het lijkt of er nooit een einde komt aan de slierten, ik stik zowat als het halverwege mijn strot zit. En als het toch nog gelukt is, heb ik een drijfnatte kin.

Afijn, we hebben de laatste avond in Japan toch wel lekker gegeten. Alleen vond ik de serveerster (misschien wel de eigenaresse) die bijna voortdurend ons in de gaten hield niet erg aardig. Ze zij dat Japans eten goed was voor de dames, om slank te blijven. Ik was toch van plan om enkele kilo's af te vallen, dacht ik zelf.

Na het eten volgt een sight seeing van Fukuoka by night. De sensei is lang voor een Japanner en is moeilijk bij te benen. Zo bleven wij op z'n Japans eerbiedig achter hem aan rennen. We kwamen tot de ontdekking dat Fukuoka ook een roze buurt heeft. Dan was er ook een straat met kleine kraampjes en attracties. Niet helemaal mijn stijl vond ik het goudvis en paling (aal) vangen. In een bak met water zwemmen goudvisjes en die mag je voor een bepaald bedrag in een korte tijd met een theezeefje vangen. Je krijgt ze in een plastic zakje (met water) mee. Sommige moeders en kinderen zijn er heel handig in. De paling of alen in een bak met water moet men met blote handen vangen. Dat gaat iets moeilijker. Toch zagen we mannen triomfantelijk met een paling in plastic zak lopen.

Aan de rode lantaarns en een heuveltje zout voor de deur kan men de yakitori restaurants herkennen. Yakitori is een soort saté, maar iets milder van smaak. Zout is om te reinigen of om de kwade geesten op afstand te houden. 'Dat gaan we ook op onze volgende Sakurafeest doen, zout voor de deur', zegt Molly.

De Japanse jeugd is aan het veranderen. Zij heeft haar strakke keurslijf van zich afgegooid. Zijn ze hun identiteit kwijt geraakt? Ze verven hun haar bruin of rood, gaan nonchalant gekleed. Hebben zelf rasta of punkkapsels. Kleine meisjes lopen op superhoge hakken. Geen gezicht, maar wat geeft dat! Maken muziek op stations en op de hoek van de straat. Lopen hand in hand en soms zitten ze wel aan elkaar, maar zoenen doen ze nog steeds niet in het openbaar. Ik wens ze veel geluk en wijsheid en hoop dat ze zich zelf blijven.

Nog meer dan in 1998 zagen wij daklozen bij stations en in parken. In het park vlakbij Osaka Castle heeft men blauwe tenten neergezet speciaal voor daklozen. Ik dacht eerst dat het een camping was. Het zijn vaak mannen die hun baan verloren hebben in de grote stad en uit schaamte niet naar hun geboorte plaats willen terugkeren. Ze zien er goed verzorgd uit, met hun kleren en boeken in plastic tassen en bijna altijd een paraplu bij zich. Zo'n rijk land als Japan zal hier toch wel een oplossing voor moeten vinden.

De vlucht terug ging van Fukuoka, via Kansai airport (Osaka) en Wenen omdat wij met de ANA (All Nippon Airways) en Austrian Air vlogen.

Tijdens de vlucht tussen Fukuoka en Kansai airport genoot ik intens van de prachtige blauwe Binnenzee. Het was nog steeds mooi weer en we vlogen vrij laag. Het was of Japan ons uitzwaaide met een laatste gift van haar natuur.

Sachiko en Masako.

Claudine Meijer en Molly Visser